

Programa școlară pentru disciplina opțională
EDUCAȚIE FINANCIARĂ
[curriculum la decizia școlii pentru învățământul
primar]

Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. / 2013

București, 2013

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație financiară* reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru învățământul primar, clasele a III-a și/sau a IV-a, proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână.

Disciplina opțională *Educație financiară* este concepută din perspectivă transcurriculară la nivelul ariilor curriculare *Om și societate*, *Matematică și Științe ale naturii*.

Programa școlară *Educație financiară* este elaborată într-o perspectivă modulară, disciplina putând fi studiată fie pe durata unui an școlar, fie pe durata a doi ani școlari, oferind cadrelor didactice posibilitatea unei utilizări flexibile, după cum urmează:

- la nivelul unui singur an de studiu, respectiv clasa a III-a sau clasa a IV-a, cadrul didactic având posibilitatea de a realiza o selecție a competențelor specifice și a conținuturilor corespunzătoare, în funcție de particularitățile claselor de elevi;
- la nivelul a doi ani de studiu, respectiv clasa a III-a și clasa a IV-a, prin parcurgerea integrală a programei școlare.

Prin elaborarea programei școlare pentru disciplina *Educație financiară*, clasele a III-a și/sau a IV-a, se urmărește formarea în rândul elevilor a unor competențe cu privire la gestionarea banilor și adoptarea unor decizii care au consecințe financiare, precum și conturarea unei imagini a modului în care banii sunt percepți, cheltuiți, economisiți, împrumutați, investiți în societatea de azi.

Programa școlară a fost elaborată ținând cont de *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), contribuind la dezvoltarea celor opt competențe cheie:

- comunicare în limba maternă;
- comunicare în limbi străine;
- competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii;
- competență digitală;
- a învăța să înveți;
- competențe sociale și civice;
- spirit de inițiativă și antreprenoriat;
- sensibilizare și exprimare culturală.

Prin studiul disciplinei opționale *Educație financiară* se au în vedere următoarele finalități:

- sensibilizarea elevilor cu privire la problematica banilor și băncilor;
- formarea unor capacități de explorare/investigare a fenomenului bancar;
- formarea unor deprinderi și abilități de utilizare a unor mijloace și tehnici bancare;
- identificarea intereselor proprii și a unor mijloace de economisire și gestionare a banilor.

Structura programei școlare cuprinde următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și corelate cu activitățile de învățare, reprezentând etape în dobândirea acestora.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrele didactice în aplicarea acestei programe școlare pentru proiectarea demersului didactic.

Competențe generale

1. Cunoașterea și utilizarea unor elemente de limbaj specific domeniului financiar-bancar
2. Recunoașterea unor elemente specifice fenomenului bancar în contexte practice diferite
3. Utilizarea unor mijloace și tehnici bancare
4. Manifestarea interesului pentru economisirea și gestionarea banilor

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Cunoașterea și utilizarea unor elemente de limbaj specific domeniului financiar-bancar

Clasa a III-a și/sau a IV-a
1.1. Identificarea unor termeni specifici domeniului financiar-bancar în contexte practice accesibile elevilor - utilizarea de glosare, texte, liste de cuvinte etc., pentru înțelegerea sensului unor termeni specifici - completarea unor texte lacunare, vizând identificarea noțiunilor noi dobândite - descrierea elementelor de identificare a monedelor, a bancnotelor și a elementelor de siguranță aflate pe acestea - exerciții de recunoaștere și asociere de valută cu zona sau țara corespunzătoare - realizarea unor discuții, compuneri, referitoare la informațiile primite în timpul vizitelor organizate la muzee, bănci, alte instituții - construirea și rezolvarea unor rebusuri pe teme financiar - bancare
1.2. Recunoașterea unor instrumente de plată și servicii bancare - identificarea metodelor de administrare a unui cont bancar - descrierea elementelor de siguranță necesare unui card, respectiv carnet de cecuri - exerciții de recunoaștere și explicare a unor servicii bancare

2. Recunoașterea unor elemente specifice fenomenului bancar în contexte practice diferite

Clasa a III-a și/sau a IV-a
2.1. Informarea privind sistemul bancar din România - dezbateri pornind de la ideea legăturii dintre locul de muncă și salariu - exerciții de identificare a rolului banilor - descrierea evoluției monedelor, respectiv a bancnotelor în România - evidențierea rolului Monetăriei Statului, a Imprimeriei Băncii Naționale a României, respectiv a Băncii Naționale a României
2.2. Identificarea situațiilor în care se realizează un schimb în natură (troc) sau o operațiune bancară - identificarea situațiilor în care se poate realiza schimbul de bunuri prin mijlocirea banilor - exemplificarea actelor de schimb în care au fost implicați - descrierea unui schimb realizat și motivarea tranzacției realizate - identificarea rolului deținut într-un schimb: vânzător/cumpărător - vizite la sediile unor sucursale bancare pentru a cunoaște direct operațiunile care se pot realiza acolo - jocuri de tip „Monopoly”
2.3. Utilizarea operațiilor aritmetice pentru înțelegerea unor tranzacții financiare simple - transpunerea unor tranzacții financiare simple în limbaj matematic - analizarea unor probleme cu conținut financiar-bancar: identificarea și analizarea componentelor tranzacției; identificarea operațiilor prin care se ajunge la rezolvare; identificarea formulei de calcul - crearea de probleme simple utilizând termeni din domeniul financiar-bancar (sold, retragere, depunere, curs valutar, profit)
2.4. Identificarea costurilor și beneficiilor schimbului valutar - exerciții de identificare a situațiilor și locurilor în care se poate realiza un schimb valutar - joc de rol: „Plec în excursie într-o țară străină!”

Clasa a III-a și/sau a IV-a
2.5. Identificarea circuitului banilor în economie - prezentarea importanței circulației banilor prin crearea unor scenete - realizarea portofoliului elevului, care să conțină referate, proiecte și fișe de documentare despre împrumut/credit bancar (condiții, avantaje/dezavantaje) și despre întreprinzători celebri și ideile lor de afaceri

3. Utilizarea unor mijloace și tehnici bancare

Clasa a III-a și/sau a IV-a
3.1. Identificarea unor mijloace și tehnici bancare utilizate în societatea actuală - identificarea mijloacelor tehnice folosite în instituțiile bancare (P.O.S., bancomat) - utilizarea unui card la bancomat, P.O.S. - jocuri de rol „La librărie”, „La bancă”
3.2. Utilizarea, în situații date, a unor mijloace și tehnici bancare - realizarea de minimachete (bancă, bancomat, card) - folosirea bancnotelor specimen în jocurile didactice - exersarea modului de utilizare a unui card

4. Manifestarea interesului pentru economisirea și gestionarea banilor

Clasa a III-a și/sau a IV-a
4.1. Analizarea situațiilor în care se pot economisi bani - descrierea mijloacelor de economisire utilizate în familie - realizarea unor lucrări cu tema „De ce și cum pot economisi bani?” - identificarea de tipuri de conturi și de carduri folosite
4.2. Identificarea modalităților de gestionare a banilor - experimentarea rolului de mic întreprinzător care gestionează o afacere prin prezentarea acesteia în fața colegilor - realizarea unor prezentări despre întreprinzători celebri și ideile lor de afaceri

Conținuturi – clasa a III-a și/sau a IV-a

Domenii	Clasa a III-a și/sau a IV-a
Banii și viața oamenilor	▪ <u>Povestea banilor</u>: atașamentul față de lucruri; schimbul cu lucruri (trocul); banii în schimbul lucrurilor; banii din metale prețioase; banii din hârtie (biletul de bancă) în locul banilor din aur ▪ <u>Moneda națională a României</u>: Leul (monede și bancnote românești folosite azi și/sau în trecut; confecționarea monedelor - Monetăria Statului și a bancnotelor - Imprimeria Băncii Naționale a României); Banca Națională a României – tezaurul ▪ <u>Instituțiile de credit</u>: ce sunt băncile? cum au apărut băncile?; operațiuni bancare; sistemul bancar din România ▪ <u>Moneda națională a altor țări</u>. Valuta și casa de schimb valutar ▪ <u>Monede etalon</u>: dolarul american; moneda europeană (euro); cursul de schimb
Valoarea banilor	▪ <u>Banii se câștigă</u>: locuri de muncă și meserii; salariul; ce este un antreprenor (întreprinzători celebri, calitățile unui bun om de afaceri); idei de afaceri; cum pot să câștig bani; profitul ▪ <u>Banii se economisesc</u>: nevoie și dorință; de ce economisim banii; situații în care putem economisi bani; modalități de economisire a

	banilor; contul bancar de economii (libretul de economii/certificatul de depozit; soldul, dobânda, extrasul de cont) ▪ <u>Banii se investesc</u>: ce sunt investițiile; modalități de a investi banii
Folosirea banilor	▪ <u>Banii circulă</u>: a vinde și a cumpăra; modalități de plată: cardul (bancomatul, codul PIN, avantaje ale cardului, tipuri de carduri utilizate de bănci), cecul (ce este un cec; cum funcționează; când poate fi folosit) ▪ <u>Împrumutul</u>: de ce împrumutăm bani; modalități de împrumut; creditul bancar (ce este un credit; cum se obține un credit bancar; avantaje/dezavantaje)

Sugestii metodologice

Pentru cursul opțional de *Educație financiară* propus la nivelul claselor a III și/sau a IV-a se va avea în vedere folosirea unor strategii și metode didactice moderne, care să-i pună pe elevi în situații similare celor din realitate, astfel încât cunoștințele și deprinderile să fie maximal potențate (de exemplu, prin utilizarea unor imagini din viața reală care ilustrează comportamente într-o instituție bancară, asumarea de roluri/responsabilități în cadrul jocurilor de rol propuse).

Conversația euristică, metodă care presupune dialogul activ cu elevii clasei, poate fi folosită pentru analiza unor aspecte legate de economisire sau pentru identificarea elementelor pozitive ale utilizării instrumentelor moderne de efectuare a plăților (de exemplu, pentru identificarea nevoilor de economisire, a modalităților de economisire, a avantajelor/dezavantajelor diferitelor tipuri de economisire, a locurilor în care pot fi utilizate cardurile bancare, descrierea modului de folosire a acestora).

Crearea unor contexte dilematice simple, în care elevii sunt solicitați să caute soluții care pot contribui la înțelegerea firească a necesității adoptării unor comportamente, respectiv a deținerii unor informații (de exemplu, prin formularea unor întrebări de genul: „Ce faci dacă...?”, „Cum poți să rezolvi următoarea situație ...?”).

În cadrul strategiilor didactice poate fi utilizat jocul de rol urmărind drept finalitate: formarea și exersarea unor deprinderi de utilizare a instrumentelor moderne de plată; dezvoltarea capacităților cognitive, afective și volitive ale copiilor; asimilarea unor modele de relații interpersonale, manifestarea creativității (de exemplu, jocuri de rol cu tema: „Cum mă comport într-o bancă?/într-un magazin/într-o agenție de turism/la piață?”).

Se recomandă realizarea unor metode activ - participative precum: ciorchinele, cadranele, cubul, pălăriile gânditoare, în cadrul unor forme de activitate frontale sau în echipă, dezvoltându-se, în egală măsură, deprinderile de comunicare, de negociere și de soluționare a sarcinilor primite în contexte diferite (de exemplu, în cadrul temelor privind valuta, antreprenoriatul ș.a.)

Educația financiară reprezintă o formă distinctă de activitate educațională, al cărei scop este să pregătească elevii pentru a dobândi abilități de management al banilor și de adoptare a deciziilor care au consecințe financiare, utilizând forme și activități de învățare diversificate, cum sunt cele:

- bazate pe un demers inductiv – se prezintă elevilor probleme concrete de rezolvat sau asupra cărora trebuie să ia o decizie, încurajându-i să generalizeze pentru alte situații, pornind de la acestea;
- active – elevii sunt încurajați să realizeze activități, să participe la discuții și dezbateri, și nu doar să recepteze pasiv informații;
- relevante – conceperea unor activități de învățare în jurul unor situații reale semnificative din viața familiei, a comunității;
- bazate pe colaborare – se folosesc activitățile pe grupuri și învățarea prin cooperare;
- critice – elevii sunt încurajați să gândească ei înșiși, solicitându-le opiniile și punctele de vedere și ajutându-i să-și dezvolte capacitatea de argumentare.

Strategiile didactice pot include și o serie de activități nonformale și informale, precum:

- vizite la Muzeul Băncii Naționale, Monetăria Statului, Imprimerie, la diverse bănci, care oferă elevilor posibilitatea de a observa, analiza și experimenta în mod direct activități care au legătură cu domeniul financiar;
- serbări școlare cu piese de teatru în care copiii sunt personaje, reprezentând bănuți;
- parteneriate cu alte școli în scopul realizării unor proiecte simple;
- expoziții cu lucrările elevilor (machete de bănci, compuneri, referate etc.).

Instrumentele de evaluare trebuie să evidențieze progresul realizat de fiecare elev pe parcursul anului școlar/anilor școlari, prin formarea competențelor propuse în programa școlară.

Pentru disciplina *Educație financiară* sunt recomandate metode moderne de evaluare, autoevaluarea, realizarea de miniproiecte și portofolii, utilizarea probelor orale și scrise, precum și a celor practice.

Bibliografie

Ligia Georgescu - Goloșoiu, *Educație financiară - Banii pe înțelesul copiilor (manual) – auxiliar curricular pentru clasele a III a și/sau a IV a*

Ligia Georgescu - Goloșoiu, *Educație financiară - Banii pe înțelesul copiilor (caietul elevului) - auxiliar curricular pentru clasele a III a și/sau a IV a*

Ligia Georgescu – Goloșoiu (coordonator), Corina Mohorea, Stela Olteanu - *Educație financiară - Banii pe înțelesul copiilor - ghidul învățătorului pentru clasele a III a și/sau a IV a*

Marin Manolescu, *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar*, Editura Credis, București, 2006

*** *Incursiune în istoria leului*, București, 2008

Site-uri:

www.bnr.ro

http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/kids/index_en.htm

<http://www.ecb.int/ecb/educational/facts/html/index.ro.html>

Grupul de lucru

Ligia Georgescu - Goloșoiu – doctor în economie, coordonator

Ec. institutor Irina Negoită – director Școala Metropolitană – ARC, sector 6

Institutor Corina Mohorea – profesor școală primară Școala generală nr. 183, sector 1

Prof. Stela Olteanu – Liceul Marin Preda, sector 6

